

การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา Application of Artificial Intelligence for Academic Libraries

ฐาปณี เลหาพันธ์ (Thapanee Lakaphun)¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณ เรื่อง “การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา” มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อสำรวจการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา (2) เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของบุคลากรห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และ (3) เพื่อเสนอเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่เหมาะสมสำหรับห้องสมุดระดับอุดมศึกษา ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล จากบุคลากรห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา 153 แห่ง จำนวน 360 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแปรตามด้วยการวิเคราะห์การถดถอย

ผลการวิจัย พบว่า (1) ห้องสมุดใช้ Generative AI ให้บริการแปลภาษาอัตโนมัติ มากที่สุด ใช้ปฏิบัติงานสร้างเนื้อหาสำหรับการประชาสัมพันธ์ มากที่สุด มีการยอมรับปัญญาประดิษฐ์แบบ Chatbots และการสร้างเนื้อหามากที่สุด รองลงมาคือ สำหรับการวิจัยและสืบค้นข้อมูล ความนิยม คือ ChatGPT, Gemini, EndNote, Copilot และ Claude ตามลำดับ (2) ด้านการยอมรับเทคโนโลยี พบว่า ปัจจัยอิทธิพลทางสังคม ปัจจัยการสร้างความรู้ความเข้าใจ ปัจจัยหลัก และปัจจัยปรับเปลี่ยน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยปัจจัยการสร้างความรู้ความเข้าใจ ส่งอิทธิพลเชิงบวกสูงที่สุดต่อการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ สอดคล้องกับทฤษฎีแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) แบบจำลองมีความแม่นยำในการพยากรณ์สูง มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R-squared) = .775 ค่าความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย (MAPE) อยู่ในระดับต่ำมาก พยากรณ์ได้ว่า การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในห้องสมุด จะได้รับการยอมรับจากบุคลากรเป็นอย่างดี (3) ปัญญาประดิษฐ์ที่เหมาะสมสำหรับห้องสมุด ได้แก่ Chatbots และการสร้างเนื้อหา, สำหรับการวิจัยและสืบค้นข้อมูล, สร้างสรรค์เนื้อหา (รูปภาพ, วิดีโอ, เสียง), จัดการเอกสารอ้างอิง และปรับปรุงภาษาและไวยากรณ์ ปัจจัยความสำเร็จ คือ การสนับสนุนจากผู้บริหาร/นโยบาย/วิสัยทัศน์, ทักษะ/ความรู้/การพัฒนาบุคลากร และงบประมาณ/การสนับสนุนทรัพยากร ข้อเสนอแนะ ควรเสนอให้ กระทรวงการอุดมศึกษา

¹ บรรณารักษ์ชำนาญการ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Librarian, Ramkhamhaeng University Library, e-mail: thapanee@ru.ac.th

* Received March 18, 2026, Revised May 6, 2026 and Accepted May 8, 2026

วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) เป็นเจ้าภาพหลักในการจัดซื้อ/จัดหาเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์สำหรับสถาบันอุดมศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาควรสนับสนุนด้านงบประมาณและการฝึกอบรมบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์; ห้องสมุด; สถาบันอุดมศึกษา

Abstract

This quantitative research, entitled “The Application of Artificial Intelligence in Higher Education Libraries,” aimed to (1) investigate the application of artificial intelligence (AI) technologies in higher education libraries, (2) examine the level of AI technology acceptance among higher education library personnel, and (3) propose appropriate AI technologies for higher education libraries. Data were collected using a questionnaire administered to 360 library personnel from 153 higher education institutions. The data were analyzed using descriptive statistics (percentages), one-way analysis of variance (ANOVA) to examine relationships, and regression analysis to identify factors influencing the dependent variables.

The findings revealed that (1) libraries most frequently employed generative AI for automatic language translation in service provision, while content creation for public relations was the most common operational application. The most widely subscribed AI applications were chatbots and content generation tools, followed by tools for research support and information retrieval. The most popular AI platforms were ChatGPT, Gemini, EndNote, Copilot, and Claude, respectively. (2) Regarding technology acceptance, social influence, knowledge and understanding enhancement, core factors, and facilitating factors all demonstrated high mean levels. Among these, knowledge and understanding enhancement exerted the strongest positive influence on AI adoption. These results are consistent with the Technology Acceptance Model (TAM). The model exhibited high predictive accuracy, with a coefficient of determination (R-squared) of .775 and a very low mean absolute percentage error (MAPE), indicating that the adoption of AI in libraries is likely to be well accepted by library personnel. (3) Appropriate AI technologies for libraries include chatbots and content generation tools; AI for research and information retrieval; creative content generation (images, videos, and audio); reference management; and language and grammar enhancement tools. Key success factors include administrative support, policies, and vision; personnel skills, knowledge, and professional development; and budgetary allocation and resource support. The study recommends that the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation serve as the primary agency for

procuring AI tools for higher education institutions, and that institutions provide continuous financial support and regular training for library personnel.

Keywords: Artificial Intelligence; Libraries; Higher Education Institutions

บทนำ

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการทำงานของมนุษย์มากขึ้น อาทิ การประมวลผลภาพ การรับรู้เสียง การแปลภาษา ฯลฯ สามารถสร้างผลงานที่ใกล้เคียงกับความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ มีบทบาทต่อการขับเคลื่อนนวัตกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับโลก (ชลธิชา แสงสีดา, 2567; วลัยลักษณ์ คงพระจันทร์, 2566) รัฐบาลไทยได้จัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565-2570)” เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2565 (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2566) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และผลจากการสำรวจความพร้อมในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สำหรับบริการดิจิทัล พ.ศ. 2567 พบว่า องค์กรและหน่วยงานในประเทศมีการนำปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้งานมากขึ้น โดยกลุ่มการศึกษาเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมสูงสุด รองลงมา คือ กลุ่มการเงินและการค้า (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2567) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ออกนโยบาย “อว. for AI” ส่งเสริมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในสถาบันการศึกษา มีเป้าหมายในการยกระดับระบบการศึกษาสู่ “Education 6.0” และการเป็น AI University (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567) ห้องสมุดระดับอุดมศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนปัญญาประดิษฐ์ จากการศึกษาของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและการวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL Research Planning and Review Committee, 2024) พบว่า ปัญญาประดิษฐ์เป็นหนึ่งในแนวโน้มสำคัญของห้องสมุด โดยเฉพาะหลังการเปิดตัว ChatGPT และ Generative AI อื่น ๆ นอกจากนี้ บริษัท คลาริเวท จำกัด (มหาชน) ผู้นำการพัฒนาโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติและบริการระบบฐานข้อมูลเพื่อการศึกษา ค้นคว้าระดับโลก ระบุว่า ห้องสมุดทั่วโลกกว่าร้อยละ 60 อยู่ระหว่างการวางแผนนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ และเพิ่มประสิทธิภาพการสืบค้นข้อมูล (Clarivate, 2024) ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยหลายแห่ง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมในการพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และทักษะด้านปัญญาประดิษฐ์ จึงเริ่มมีการจัดฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ พัฒนาทักษะและแนะนำการใช้งานเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ให้แก่บุคลากร เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาการปฏิบัติงานและการบริการของห้องสมุดมากขึ้น ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งบอกรับ (subscribe) เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์เพื่อให้บริการแก่ผู้ให้บริการในหลายประเภท อาทิ (1) สำหรับการสนทนาและสรุปเนื้อหา (2) สำหรับการตรวจสอบและปรับปรุงภาษา (3) สำหรับการค้นคว้าวิจัยและ

สรุปบทความ ข้อมูลทางวิชาการ และ(4) สำหรับสร้างสรรค์ผลงานสื่อ (สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2568; สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2567; หอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2567) การดำเนินการเหล่านี้ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการนำปัญญาประดิษฐ์ มาใช้ในการให้บริการและการปฏิบัติงานของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการในยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบการศึกษาที่มุ่งเน้นโดยเฉพาะ จึงเป็นที่มาของการวิจัยฉบับนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของห้องสมุด
2. เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของบุคลากรห้องสมุด
3. เพื่อเสนอเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่เหมาะสมสำหรับห้องสมุด

นิยามศัพท์เฉพาะ

ห้องสมุด หมายถึง ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

Generative AI หมายถึง ปัญญาประดิษฐ์ที่แบ่งตามประเภทของข้อมูลที่ต้องการสร้าง เช่น Text Generation, Code Generation, Image Generation, Music Generation ฯลฯ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการศึกษา การวิจัย และการพัฒนา สังคม เป็นแหล่งรวบรวมและให้บริการสารสนเทศ มีหน้าที่หลักทั้งการให้บริการและการปฏิบัติงาน ได้แก่ การจัดหาและวิเคราะห์ทรัพยากร ให้บริการสารสนเทศ ให้บริการยืม-คืน และบริการอื่น ๆ (สำนักบรรณ สารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2565; Harkawal, 2023; Dixit et al., 2024) ห้องสมุดได้ พัฒนาตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเพื่อรองรับบริบทของยุคดิจิทัล มีการปรับพื้นที่และรูปแบบการ ให้บริการ เน้นแบบออนไลน์ มีการจัดหาและบอกรับสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น (เสาวภา หลิมจิตร, 2565)

ปัญญาประดิษฐ์ ในงานวิจัยนี้หมายถึง Generative AI แบ่งเป็น 7 ประเภท (ปรีดี นกุลสมปรารณา, 2566; ธีรวิทย์ รสมัย, 2567; ธีรพงศ์ เสรีสำราญ, 2565; โสภิตดา วณิชวัชรกุล, 2566; Bangkok Bank InnoHub, 2566; STKS, 2566) ได้แก่

1. Text Generation สร้างข้อความในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรมชาติและใกล้เคียงกับที่มนุษย์ เขียน เช่น การเขียนบทความ สคริปต์โฆษณา บทสนทนา แผนกลยุทธ์ทางธุรกิจ ฯลฯ ที่นิยม ได้แก่ ChatGPT, Gemini, Jasper, Copi.AI, Rytr และ Notion AI

2. Code Generation สร้าง Code (โปรแกรม) จาก Prompt (คำสั่งข้อความ) สามารถวิเคราะห์ ตรวจสอบ Bug (จุดบกพร่อง) ช่องโหว่ด้านความปลอดภัย และให้คำแนะนำในการแก้ไขได้อย่างแม่นยำ ที่นิยม ได้แก่ OpenAI Codex, GitHub, ChatGPT

3. Image Generation สร้างและปรับแต่งภาพจาก Prompt ได้อย่างรวดเร็ว แม้ไม่มีทักษะด้านกราฟิก ปรับแต่งมุมมอง รูปแบบ และขนาดภาพตามต้องการ ทำให้การออกแบบสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ที่นิยม ได้แก่ DALL-E, Midjourney, Canva

4. 3D Generation สร้างและปรับแต่งโมเดล 3 มิติ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างใหม่ ปรับแต่งโมเดลเดิม หรือสร้างจากข้อความ (Text-to-3D) ช่วยให้การออกแบบและพัฒนาโมเดล 3D เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกขึ้น ที่นิยม ได้แก่ D-ID, InVideo, Snapbar, Veed.io

5. Music Generation แต่งเพลงได้จาก Prompt วิเคราะห์ข้อมูลเพลงเดิมและสร้างเพลงใหม่ในหลากหลายแนว สามารถประมวลผลเสียง แปลงข้อความเป็นเสียง หรือเสียงเป็นข้อความ ทำให้การสร้างสื่อเสียงมีประสิทธิภาพ ที่นิยม ได้แก่ AIVA, Amper Music, Soundraw

6. Audio Generation สร้างและรับเสียงได้ อาจเป็นเสียงพูดหรือดนตรี ที่พบบ่อยคือ Text-to-Speech (TTS) ซึ่งใช้ในผู้ช่วยเสียงอย่าง Siri หรือ Alexa สามารถสร้างเนื้อหาพูดได้หลายภาษา ที่นิยม ได้แก่ Murf.AI, Play.ht, Listnr, Speechify และ Jukebox (OpenAI)

7. Video Generation สร้างหรือปรับปรุงเนื้อหาวิดีโอคุณภาพสูงจาก Prompt โดยอัตโนมัติ โดยไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ถ่ายทำ นักแสดง หรือทักษะการตัดต่อวิดีโอ ที่นิยม ได้แก่ Canva, Elai.io, Lumen5, InVideo, Animoto, synthesia.io

แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1980 โดย Fred D. Davis มีพื้นฐานจากทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผลของ Fishbein และ Ajzen (สุทิพย์ ประทุม, 2565) แนวคิดหลักของ TAM อธิบายการยอมรับเทคโนโลยีในฐานะสิ่งกระตุ้น ที่หากตอบสนองความคาดหวังของผู้ใช้ จะก่อให้เกิดแรงจูงใจ และนำไปสู่การตอบสนอง คือการนำเทคโนโลยีมาใช้งาน (ปราโมทย์ ลือนาม, 2554) แบบจำลอง TAM พิจารณาว่าปัจจัยภายนอกส่งผลต่อการรับรู้ 2 ด้าน คือ ประโยชน์ และความง่ายในการใช้ ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม และการใช้งานเทคโนโลยีจริง (Venkatesh & Davis, 1996) ค.ศ. 2000 Venkatesh และ Davis ได้พัฒนา TAM 2 ขยายการอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ ได้แก่ กระบวนการอิทธิพลทางสังคมและการสร้างความรู้ความเข้าใจ และ ค.ศ. 2008 Venkatesh และ Bala ได้พัฒนา TAM 3 มุ่งเน้นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความง่ายในการใช้ แบ่งเป็นปัจจัยหลัก กับปัจจัยปรับเปลี่ยน (Venkatesh & Bala, 2008)

ปัญญาประดิษฐ์ในห้องสมุด ผู้วิจัยแบ่งการประยุกต์ใช้ตามลักษณะงาน ได้แก่ การให้บริการและการปฏิบัติงาน (Akinyemi, 2023; Bhui, 2024; Chandrashekhara, 2024; Jagannara, 2023; Kalbande et al., 2024; Ritu, 2024; Tandel, 2024; Tijani et al., 2024) ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้สำหรับการให้บริการ ได้แก่

1.1 ใช้ Chatbots และผู้ช่วยเสมือน ช่วยในการตอบคำถามพื้นฐานของห้องสมุด เช่น เวลาทำการ วิธีการสมัครสมาชิก การยืม-คืน หนังสือ หรือคำปรับ เป็นการช่วยลดภาระงานของบรรณารักษ์ ผู้ใช้บริการสามารถค้นหาคำตอบได้ตลอด 24 ชั่วโมง

1.2 ระบบการแนะนำข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลและพฤติกรรมการใช้บริการ เช่น ประวัติการยืมหนังสือ หรือการสืบค้นข้อมูล โดยจะวิเคราะห์ข้อมูลและแนะนำหนังสือ บทความ หรือเนื้อหาที่น่าสนใจที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

1.3 ใช้แปลภาษา ลดอุปสรรคด้านภาษา ให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลจากแหล่งภาษาต่าง ๆ ได้สะดวก เช่น การแปลเนื้อหาของหนังสือ บทความ หรือฐานข้อมูล รวมถึงให้บริการผู้ใช้ต่างชาติ

1.4 เพิ่มประสิทธิภาพการสืบค้นสารสนเทศ ให้มีความแม่นยำ รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากขึ้น เช่น การทำความเข้าใจคำค้นหา การสืบค้นด้วยเสียง

1.5 บริการช่วยการเข้าถึง ช่วยให้ผู้ใช้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ประสบสัมผัส หรือการเรียนรู้ สามารถเข้าถึงทรัพยากรและบริการของห้องสมุดได้โดยการแปลงตัวอักษรให้อยู่ในรูปแบบเสียง หรือปรับขนาดหรือเปลี่ยนแบบตัวอักษร

1.6 การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP) ช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลได้สะดวกขึ้น ลดความซับซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ เช่น ใช้แปลความหมายของคำค้นที่กำกวม แนะนำคำค้นที่เหมาะสม โดยไม่ต้องใช้คำที่เป็นทางการ การแปลภาษาอัตโนมัติ

2. การประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิบัติงาน ได้แก่

2.1 การลงรายการและการจัดหมวดหมู่ สามารถวิเคราะห์และกำหนดหมวดหมู่ได้อัตโนมัติ ลดข้อผิดพลาดจากมนุษย์ พร้อมทั้งจัดโครงสร้างข้อมูลตามมาตรฐานสากล เช่น MARC, RDA และ Dublin Core ได้รวดเร็ว

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลและพฤติกรรมของผู้ใช้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาปรับปรุงบริการให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากขึ้น เช่น การแนะนำทรัพยากรสารสนเทศส่วนบุคคล การพัฒนาและจัดการคอลเลกชัน การจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศเข้าห้องสมุด

2.3 การสรุปและสังเคราะห์เนื้อหา สรุปเนื้อหาสำคัญให้กระชับเข้าใจง่าย วิเคราะห์เอกสาร บทความ งานวิจัย รวมถึงสารสนเทศในห้องสมุด สรุปบทความทางวิชาการ ข้อความจากวิดีโอ หรือพอดแคสต์ (podcast) ได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการค้นคว้าและการเข้าถึงข้อมูล

2.4 การเก็บรักษาข้อมูลแบบดิจิทัล ช่วยเก็บรักษาข้อมูลให้อยู่ในสภาพที่สามารถเข้าถึงและใช้งานได้ในระยะยาว ช่วยในการจัดการข้อมูลแบบดิจิทัลได้ เช่น สร้าง metadata จัดหมวดหมู่ข้อมูล ตรวจสอบซ่อมแซมข้อมูลที่เสียหาย และป้องกันข้อมูลเสียหาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

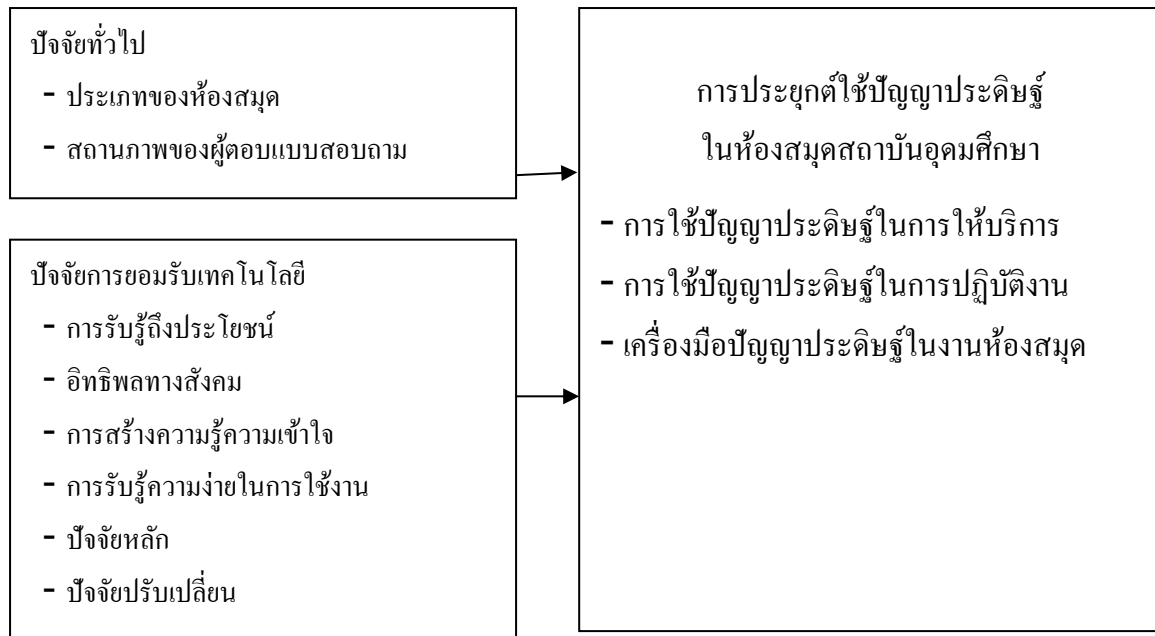
Molaudzi และ Ngulube (2025) ศึกษาเรื่อง Use of artificial intelligence innovations in public academic libraries เพื่อสำรวจการใช้ปัญญาประดิษฐ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านนโยบายห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่ ยังขาดแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนสำหรับการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ (2) ด้านความพร้อม ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์บางประเภท เช่น จดจำเสียง และแชทบอท ขณะที่การจดจำรูปแบบและหุ่นยนต์ยังไม่แพร่หลาย ปัญญาประดิษฐ์มีศักยภาพในการปรับปรุงประสบการณ์ของผู้ใช้ (user experience) ลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ และทำให้การเข้าถึงข้อมูลมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ (3) ด้านความสามารถในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ พบว่า บุคลากรในห้องสมุดยังขาดทักษะและการฝึกอบรมเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์

Ali et al. (2024) ศึกษาเรื่อง (Artificial Intelligence (AI) applications and usage among the LIS professionals of Pakistan มีวัตถุประสงค์สำรวจการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศปากีสถาน และเปรียบเทียบการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน ผลการวิจัย พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเริ่มนำบริการที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์มาใช้ แต่ยังไม่มีห้องสมุดใดที่นำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ได้อย่างเต็มรูปแบบ ปัญญาประดิษฐ์ที่ได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักมากที่สุด ได้แก่ การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP) การสืบค้นด้วยเสียง (voice searching) และ Chatbots ส่วนเทคโนโลยีหุ่นยนต์ (robotics technology) มีการนำมาใช้น้อย เนื่องจากต้องการการลงทุนทางการเงินสูง และต้องอาศัยทักษะด้านไอทีขั้นสูง นอกจากนี้ ยังพบว่า มหาวิทยาลัยเอกชนมีแนวโน้มในการใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์มากกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ

นวพรรณ อินสกุล (2567) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้ ChatGPT 4.0 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ ChatGPT 4.0 พัฒนาโมเดลเชิงประจักษ์ และเสนอแนวทางการส่งเสริมการใช้งาน เครื่องมือวิจัยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) และโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ผลการวิจัยพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การรับรู้ถึงความมีประโยชน์ (PU) ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อการยอมรับการใช้ ChatGPT (AUOGC) มากที่สุด ($\beta = 0.891$) ตามด้วยการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (PEOU) ($\beta = 0.791$) ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ลักษณะผู้ใช้และสภาพสิ่งแวดล้อมความสะดวก ส่งผลทางบวกต่อ PU และ PEOU PEOU ยังส่งผลทางบวกต่อ PU ($\beta = 0.682$) ข้อเสนอแนะคือ มหาวิทยาลัยควรเน้นเสริมสร้างความเข้าใจในประโยชน์ พัฒนาคุณลักษณะผู้ใช้ (เช่น AI Literacy, AI Responsibility) และสื่อสารผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (EB) การสนับสนุนความง่ายในการใช้งาน และสภาพสิ่งแวดล้อมความสะดวก (FC) ที่เหมาะสมยังคงสำคัญ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง อาจสรุปได้ว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ควรประกอบด้วยตัวแปรการรับรู้ถึงประโยชน์และการรับรู้ความง่ายในการใช้งานเป็นตัวแปรหลัก และพบว่าห้องสมุด

ตัวแปรตาม

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หากพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) จะทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Least Significant Difference

(LSD) และวิเคราะห์ปัจจัยของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตามด้วยการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เป็นบุคลากรห้องสมุด ม.ราชภัฏ ร้อยละ 25.3 ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ร้อยละ 23.9 ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ร้อยละ 20.6 ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ร้อยละ 20.3 และห้องสมุด ม.เทคโนโลยีราชมงคล ร้อยละ 10.0

1.2 เจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 70.8 ระดับหัวหน้า ร้อยละ 20.3 และระดับผู้บริหาร ร้อยละ 8.9

1.3 ผู้ปฏิบัติงานด้านบริการสารสนเทศ ร้อยละ 35.8 งานจัดหา/วิเคราะห์ ร้อยละ 31.7 งาน IT/IT Support ร้อยละ 11.4 งาน Back Office และงานบริหาร เท่ากัน ร้อยละ 10.6

1.4 ผู้มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ร้อยละ 73.6 อายุงาน 7-9 ปี ร้อยละ 9.7 อายุงาน 4-6 ปี ร้อยละ 8.6 และน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี ร้อยละ 8.1 ตามลำดับ

2. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

2.1 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการให้บริการ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการให้บริการ

ใช้ในการให้บริการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย (ระดับ)
ใช้ Chatbots ตอบคำถามทั่วไป	4.43	.772	มาก
ใช้ระบบแนะนำทรัพยากรที่เหมาะสมกับความสนใจของผู้ใช้แต่ละคน	4.41	.726	มาก
ใช้วิเคราะห์ประวัติการยืมหรือสืบก้นเพื่อแนะนำทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง	4.38	.737	มาก
ใช้แปลภาษาอัตโนมัติเพื่อช่วยผู้ใช้เข้าถึงทรัพยากรที่เป็นภาษาต่างประเทศ	4.54	.623	มากที่สุด
ใช้ระบบสืบก้น ที่รองรับการค้นหาด้วยภาษาธรรมชาติ (NLP)	4.45	.690	มาก
ใช้ระบบสืบก้นที่สามารถแก้ไขคำค้นที่สะกดผิดหรือแนะนำคำค้น ที่เกี่ยวข้อง โดยอัตโนมัติ	4.46	.679	มาก
ใช้ช่วยในการให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า (reference services)	4.46	.658	มาก
ใช้การแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (เช่น แปลงข้อความเป็นเสียงสำหรับผู้พิการทางสายตา)	4.43	.724	มาก

จากตารางที่ 1 ตัวแปรมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 1 ตัว นอกนั้นอยู่ระดับมาก โดยตัวแปร “ใช้แปลภาษาอัตโนมัติเพื่อช่วยผู้ใช้เข้าถึงทรัพยากรที่เป็นภาษาต่างประเทศ” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.54) น้อยที่สุด คือ “ใช้วิเคราะห์ประวัติการยืมหรือสืบก้นเพื่อแนะนำทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง” (4.38)

2.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการปฏิบัติงาน

ใช้ในการปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย (ระดับ)
วิเคราะห์สถิติการใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ	4.46	.679	มาก
วางแผนการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้	4.26	.772	มาก
วิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศโดยอัตโนมัติ	4.24	.843	มาก
กำหนดหัวเรื่อง (subject headings) หรือคำสำคัญ (keyword) โดยอัตโนมัติ	4.26	.808	มาก
สร้างรายการบรรณานุกรมโดยอัตโนมัติ	4.32	.769	มาก
ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขข้อผิดพลาดในการบรรณานุกรม	4.24	.818	มาก
วิเคราะห์พฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้ เพื่อปรับปรุงบริการ	4.39	.695	มาก
สรุปเนื้อหาบทความวิชาการหรือรายงานวิจัยเพื่อการบริหารสารสนเทศ	4.43	.664	มาก
สร้างบทคัดย่อหรือเนื้อหาสรุปสำหรับสารสนเทศในคลังข้อมูลสถาบัน	4.36	.685	มาก
แปลงข้อมูลจากรูปแบบเก่า ให้เป็นรูปแบบดิจิทัล (เช่น สิ่งพิมพ์)	4.38	.710	มาก
สร้างหรือปรับปรุงเมตาดาต้า (metadata) สำหรับข้อมูลดิจิทัล	4.32	.692	มาก
สร้างเนื้อหาสำหรับการประชาสัมพันธ์หรือส่งเสริมการใช้บริการ	4.52	.610	มากที่สุด
วิเคราะห์ความคิดเห็นหรือความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ	4.47	.628	มาก

จากตารางที่ 2 ตัวแปรมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 1 ตัว นอกนั้นอยู่ระดับมาก โดยตัวแปร “สร้างเนื้อหาสำหรับการประชาสัมพันธ์หรือส่งเสริมการใช้บริการ” (4.52) อยู่ระดับมากที่สุด น้อยที่สุด คือ “วิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศโดยอัตโนมัติ” (4.24) กับ “ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขข้อผิดพลาดในการบรรณานุกรม” (4.24)

2.3 เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ในงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

จำแนกเป็น 5 ประเภท ใช้ชื่อปัญญาประดิษฐ์เป็นชื่อตัวแปร มีผลการวิจัย ดังนี้

2.3.1 เครื่องมือสำหรับการวิจัยและสืบค้นข้อมูล มีตัวแปร 7 ตัว มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ได้แก่ Scholarcy (4.31) Keenious (4.27) Elicit (4.25) Research Rabbit (4.23) Semantic Scholar (4.23) Scite (4.22) และ Consensus (4.20)

2.3.2 เครื่องมือ Chatbots และการสร้างเนื้อหา มีตัวแปร 4 ตัว มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 1 ตัว คือ ChatGPT (4.51) นอกนั้นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ Gemini (4.41) Claude (4.11) และ Perplexity (4.05) ตามลำดับ

2.3.3 เครื่องมือสร้างสรรค์เนื้อหา (เสียง, วิดีโอ, รูปภาพ) มีตัวแปร 4 ตัว มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 1 ตัว ได้แก่ MidJourney (4.31) DALL-E (4.18) Runway (4.05) และ Suno (4.03)

2.3.4 เครื่องมือปรับปรุงภาษาและไวยากรณ์ มีตัวแปร 2 ตัว มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 2 ตัว คือ QuillBot (4.03) และ Grammarly (4.01)

2.3.5 เครื่องมือจัดการเอกสารอ้างอิง มีตัวแปรเดียว มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด คือ EndNote (4.41)

2.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ประเภทของห้องสมุด, สถานการณ์ทำงาน, ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และอายุการทำงาน) กับตัวแปรตาม (การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์) พบว่า สถานะการทำงานที่ต่างกัน ลักษณะงานที่ปฏิบัติต่างกัน และอายุการทำงานต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ไม่แตกต่างกัน ในตารางที่ 3 (หน้าถัดไป) จะพบว่า ประเภทของห้องสมุดที่ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ประเภทของห้องสมุดมีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้ จึงทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (ใช้เกณฑ์นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) พบว่า (1) ห้องสมุด ม.เทคโนโลยีราชมงคล มีการประยุกต์ใช้มากกว่าห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (2) ห้องสมุด ม.ราชภัฏ และห้องสมุด ม.เทคโนโลยีราชมงคล มีการประยุกต์ใช้มากกว่าห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ (3) ห้องสมุด ม.ราชภัฏ มีการประยุกต์ใช้มากกว่าห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และ (4) ห้องสมุด ม.เทคโนโลยีราชมงคล มีการประยุกต์ใช้มากกว่าห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของประเภทของห้องสมุด ด้วยวิธีการ LSD

ประเภทของห้องสมุด	ค่าเฉลี่ย	สของรัฐ.	ส. ในกำกับฯ	ม. ราชภัฏ	ม. ราชมงคล	ส. เอกชน
		4.326	4.260	4.441	4.543	4.212
สของรัฐ.	4.326	-	.066	-.115	-.217*	.114
สในกำกับฯ.	4.260		-	-1.805*	-.283*	.048
มราชภัฏ.	4.441			-	-.102	.229*
มราชมงคล.	4.543				-	.331*
สเอกชน.	4.212					-

3. การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของบุคลากรห้องสมุด

3.1 การรับรู้ถึงประโยชน์

3.1.1 ปัจจัยอิทธิพลทางสังคม: ตัวแปรมีค่าเฉลี่ยระดับมากทุกตัว ได้แก่ “ทำให้ตัวเองมีความทันสมัยขึ้น” (4.46) “ต้องการส่งเสริมภาพลักษณ์ของหน่วยงาน” (4.34) “ผู้บริหารสนับสนุนและให้ความสำคัญ” (4.22) “เพื่อน/ผู้เชี่ยวชาญ แนะนำให้ใช้” (3.92) ตามลำดับ

3.1.2 ปัจจัยการสร้างความรู้ความเข้าใจ: ตัวแปรมีค่าเฉลี่ยระดับมากทุกตัว ได้แก่ “ทำให้ขั้นตอนการปฏิบัติงานลดลง” (4.31) “เพราะลักษณะงานมีความจำเป็นต้องใช้ AI” (4.23) “รู้สึกได้ประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย” (4.23) “สามารถอธิบายประโยชน์ให้ผู้อื่นเข้าใจได้” (4.22) “งานเสร็จเร็ว มีคุณภาพ และผิดพลาดน้อย” (4.14)

3.2 การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน

3.2.1 ปัจจัยหลัก: ตัวแปรมีค่าเฉลี่ยระดับมาก 6 ตัว ระดับปานกลาง 2 ตัว ได้แก่ “รู้สึกสนุกมาก เมื่อพบวิธีการใช้งานในรูปแบบใหม่ ๆ” (4.36) “เหมือนการใช้ Smart Phone หรือ Computer อาจใช้งานไม่ยากนัก” (4.31) “สนุก ชอบทดลองฟังก์ชันใหม่ ๆ” (4.26) “น่าจะเรียนรู้วิธีการใช้งานด้วยตนเองได้” (4.23) “ลองใช้เลย ห้องสมุดมีอุปกรณ์ที่จำเป็นทุกอย่างพร้อมแล้ว” (4.07) “ลองใช้เลย มีคนในห้องสมุดคอยช่วยเหลือเมื่อพบปัญหา” (3.86) “จะมีความกังวลใจ เมื่อต้องใช้ AI ที่ไม่คุ้นเคย” (3.36) และ “มีความรู้สึกกลัวว่าจะเกิดความผิดพลาด” (3.19)

3.2.2 ปัจจัยปรับเปลี่ยน: ตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากทุกตัว ได้แก่ “ลองใช้แล้วมีความพึงพอใจ เพราะให้ผลงานที่ดี” (4.26) “ชอบมาก ช่วยแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานได้ดี” (4.17) “ชอบมาก มีฟังก์ชันใช้งานที่ตรงกับความต้องการมาก” (4.16) และ “ผลิตเพลินในการใช้งานมาก โดยไม่คำนึงถึงผลลัพธ์” (4.08)

3.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในห้องสมุด

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองอนุกรมเวลา ARIMA (0, 1, 2) with predictors เพื่อทำนายการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในห้องสมุด

ตัวแปร	B (สัมประสิทธิ์)	S.E. ค่าคลาดเคลื่อน) (มาตรฐาน)	t	P
ตัวแปรทำนาย (Predictors)				
ค่าคงที่ (Constant)	0.039	0.012	3.218	.001
Aavg (ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์(อิทธิพลทางสังคม :	0.170	0.024	6.953	.000
Bavg (ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์(สร้างความรู้ :	0.203	0.026	7.770	.000
Cavg (ปัจจัยการรับรู้ความง่าย :ปัจจัยหลัก(	0.106	0.031	3.465	.001
Davg (ปัจจัยการรับรู้ความง่าย(ปัจจัยปรับเปลี่ยน :	0.076	0.033	2.316	.021
องค์ประกอบแบบจำลอง)ARIMA Structure)				
MA Lag 1	-0.215	0.053	-4.085	.000
MA Lag 2	0.093	0.053	1.765	.078
สถิติความแม่นยำ)Model Fit)				
R-squared	.775			
Stationary R-squared	.246			
MAPE (Mean Absolute Percentage Error)	3.636%			
การตรวจสอบแบบจำลอง)Diagnostics)				
Ljung-Box Q (df=16)	8.307			.939

จากตารางที่ 4 ปัจจัยอิทธิพลทางสังคม, การสร้างความรู้ความเข้าใจ, ปัจจัยหลัก และปัจจัยปรับเปลี่ยน ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการประยุกต์ใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย “การสร้างความรู้ความเข้าใจ” เป็นปัจจัยที่ส่งอิทธิพลเชิงบวกสูงที่สุดในแบบจำลอง ตัวแบบจำลองมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ $R\text{-squared} = .775$ หมายความว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด เมื่อรวมกับโครงสร้างอนุกรมเวลา (ARIMA) สามารถอธิบายความแปรปรวนของ “การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์” ได้สูงถึงร้อยละ 77.5 มีค่าความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์เฉลี่ย (MAPE) ในระดับต่ำมาก ร้อยละ 3.636 แสดงว่าแบบจำลองมีความแม่นยำในการพยากรณ์สูง

4. เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่เหมาะสมสำหรับห้องสมุดระดับอุดมศึกษา

4.1 การบอกรับ (subscribe) พบว่า มีการบอกรับเครื่องมือ Chatbots และการสร้างเนื้อหา มากที่สุด (ChatGPT 58 แห่ง Gemini 43 แห่ง Copilot 24 แห่ง Claude 22 แห่ง Perplexity 11 แห่ง) รองลงมา คือ สำหรับการวิจัยและการสืบค้นข้อมูล (Research Rabbit 13 แห่ง Scholarcy 7 แห่ง Semantic Scholar 6 แห่ง SciSpace 6 แห่ง) เครื่องมือสร้างสรรค์เนื้อหา (รูปภาพ, วิดีโอ, เสียง) (Suno 11 แห่ง Runway 8 แห่ง DALL-E 5 แห่ง) เครื่องมือปรับปรุงภาษาและไวยากรณ์ (QuillBot 10 แห่ง Grammarly 10 แห่ง) เครื่องมือจัดการเอกสารอ้างอิง (EndNote 29 แห่ง)

4.2 ปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหาร นโยบาย และวิสัยทัศน์, ทักษะ ความรู้ และการพัฒนาบุคลากร, งบประมาณและการสนับสนุนทรัพยากร, ทัศนคติ การยอมรับ และความร่วมมือของบุคลากร ตามลำดับ

4.3 ปัญหา อุปสรรค/ได้แก่ งบประมาณจำกัดและต้นทุนสูง, การขาดทักษะ ความรู้ และความเข้าใจ, ทัศนคติ การต่อต้าน ความกลัว และความไม่พร้อมของบุคลากร ตามลำดับ

การอภิปรายผล

1. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

ด้านการปฏิบัติงาน ห้องสมุดนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการใช้บริการมากที่สุด เนื่องจาก Generative AI มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ใช้งานง่าย เข้าถึงสะดวก และสามารถสร้างข้อความ ภาพ หรือสื่อมัลติมีเดียได้หลากหลายรูปแบบภายในเวลาอันสั้น ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำผลงานไปใช้ประชาสัมพันธ์ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ได้ทันที นอกจากนี้ยังใช้วิเคราะห์ความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ วิเคราะห์สถิติการใช้ทรัพยากร สร้างกราฟ พยากรณ์ข้อมูล สรุปบทความหรือรายงานวิจัย รวมถึงช่วยจัดทำสไลด์และถอดเสียงการประชุมเพื่อจัดทำรายงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการให้บริการ มีการนำปัญญาประดิษฐ์มาให้บริการหลายลักษณะ โดยบริการที่ได้รับความนิยม ได้แก่ การแปลภาษาอัตโนมัติเพื่อช่วยผู้ใช้เข้าถึงทรัพยากรภาษาต่างประเทศ ซึ่งช่วยลดอุปสรรค และเพิ่มความคุ้มค่าในการใช้ฐานข้อมูลต่างประเทศที่มีราคาแพง นอกจากนี้ ห้องสมุดยังนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในระบบสืบค้นสารสนเทศ เช่น การแก้ไขคำค้นที่สะกดผิด การแนะนำคำค้นที่เกี่ยวข้อง ให้บริการตอบ

คำถามและช่วยการค้นคว้า ระบบสืบค้นที่รองรับการค้นหาคำด้วยภาษาธรรมชาติ (NLP) ใช้ระบบ Chatbots ตอบคำถามทั่วไป การแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย รวมถึงการวิเคราะห์ประวัติการยืมหรือสืบค้นเพื่อแนะนำทรัพยากรที่เหมาะสมกับผู้ใช้แต่ละคน

การบอกรับเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ มีการบอกรับเครื่องมือประเภท Chatbots และการสร้างเนื้อหา มากที่สุด รองลงมา คือ เครื่องมือสำหรับการวิจัยและการสืบค้นข้อมูล เครื่องมือสร้างสรรค์เนื้อหา (รูปภาพ, วิดีโอ, เสียง) เครื่องมือปรับปรุงภาษาและไวยากรณ์ เครื่องมือจัดการเอกสารอ้างอิง หากพิจารณาโดยภาพรวมของทั้งหมด พบว่า ChatGPT ได้รับความนิยมมากที่สุด ถัดมา คือ Gemini EndNote Copilot และ Claude ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Tandel (2024) ที่ระบุว่า ChatGPT และ EndNote เป็นเครื่องมือที่นิยมในห้องสมุด

จากผลการวิจัยเห็นได้ว่าการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของห้องสมุดในประเทศไทย มีความสอดคล้องกับห้องสมุดในต่างประเทศ เช่น University of South Florida Libraries (2025) และ Georgetown University Library (2025) รวมทั้งสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการ Martin และ Armstrong (2024) ที่แนะนำให้ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา นำเครื่องมือ Generative AI เข้ามาใช้ โดยเน้นให้เลือกใช้ที่เหมาะสมกับบริบท เช่นเดียวกับ Kalbande et al. (2024) ระบุว่า ปัญญาประดิษฐ์เติบโตอย่างต่อเนื่อง เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และมีความนิยมอย่างมากในการใช้ Chatbots การลงรายการ Metadata และ แปลภาษา และ Akinyemi (2023) ได้แบ่งการประยุกต์ใช้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า การลงรายการและจัดหมวดหมู่ และบริการยืม-คืน นอกจากนี้ ผลการวิจัย ยังสอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการอีกหลายท่าน เช่น Molaudzi และ Ngulube (2025) ที่สำรวจการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ห้องสมุดของรัฐ ในประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ Lucy Jelagat Sang และ Samuel Macharia (2025) ที่สำรวจการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในห้องสมุดในเคนยา และ Ali et al. (2024) ที่สำรวจการใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ในห้องสมุดในประเทศปากีสถาน ซึ่งมีผลการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน

จากผลการวิจัย ยังพบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยทั้งหมดมีการใช้งานเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์อยู่ในระดับมากใกล้เคียงกัน ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศกัน มีการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในห้องสมุดต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์มากที่สุด รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามลำดับ สิ่งนี้ ตรงข้ามกับการศึกษาของ Ali et al. (2024) ที่ศึกษาห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศปากีสถาน ที่พบว่า มหาวิทยาลัยเอกชนมีแนวโน้มในการใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์มากกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ ในประเด็นความแตกต่าง และการที่ห้องสมุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีการใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์มากกว่าห้องสมุดสถาบันการศึกษาประเภทอื่น ๆ ผู้วิจัยมีความเห็นดังนี้

1. การที่ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้น้อยกว่าห้องสมุดสถาบันประเภทอื่น ๆ เล็กน้อย (ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าลำดับที่ $1 = 0.331$) อาจเป็นเพราะประเทศไทยมีจำนวนประชากรในช่วงวัยศึกษาลดลง ส่งผลให้จำนวนนิสิตนักศึกษาเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาลดลงในทุกสถาบัน เมื่อพิจารณาด้านต้นทุน สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องเน้นความคุ้มค่าและความอยู่ได้เป็นประการสำคัญ ส่งผลต่องบประมาณการบอกรับเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์เพื่อการศึกษา แต่ก็น้อยกว่าสถาบันประเภทอื่นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ขณะที่ในประเทศปากีสถานนั้น สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอาจมีงบประมาณมากกว่าและมีความคล่องตัวมากกว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จึงสามารถบอกรับเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ได้มากกว่า

2. ประชาชนและผู้อยู่ในวัยศึกษามีค่านิยมในปริญญาดัชนีลดลง และเลือกศึกษาในเส้นทางสายอาชีพมากขึ้น อีกทั้งบริษัทเอกชนขนาดเล็กและขนาดย่อมหลายแห่งต่างมีแนวโน้มที่รับพนักงานโดยไม่เน้นปริญญามากนัก ดังนั้น กลุ่มของ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีพันธกิจเฉพาะด้านและมุ่งเน้นการปฏิบัติเป็นสำคัญ อาจตอบโจทย์กลุ่มที่ต้องการเน้นการปฏิบัติงานได้จริงและเมื่อสำเร็จแล้วยังได้รับปริญญาดัชนีด้วย จึงส่งผลให้สถาบันทั้งสองกลุ่มนี้ มีความชัดเจนในการนำเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ (เช่น Chatbots, ระบบช่วยสืบค้น ฯลฯ) มาใช้ในห้องสมุดเพื่อสนับสนุนนิสิต นักศึกษา ผู้ใช้บริการ ได้มากกว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และมากกว่าสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มอื่น ๆ

3. การผลักดันของรัฐบาลไทย ที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาด้านปัญญาประดิษฐ์ และได้จัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565-2570)” ขึ้น โดยมีกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติ นโยบาย “อว. for AI” เป็นกลไกที่สำคัญในการผลักดันระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยไทยไปสู่ “Education 6.0” นั้น อาจส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้รับการสนับสนุน และได้รับการสนับสนุนเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการเรียนการสอน มากกว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2. การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของบุคลากรห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรห้องสมุด ให้การยอมรับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในระดับที่สูงมาก โดยปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีทั้ง 4 ปัจจัย ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นสิ่งยืนยันได้ว่าทฤษฎีแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) โดย Fred D. Davis และที่ปรับปรุง ยังสามารถใช้อธิบายเหตุการณ์ได้จนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของ (1) ปัทมาพร สมุทรประภูต และสมพล พุ่มหว่า (2568) เรื่อง ทักษะดิจิทัลและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ของพนักงานบริษัทเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีมีผลต่อการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์มาก

ที่สุด (2) ณปภัช เสนอฤทธิ์ (2567) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้ AI Chatbot ในการศึกษาด้านสุขภาพจิต ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ร่วมกันส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้ AI Chatbot ที่ร้อยละ 67.1 (3) นวพรรณ อินสกุล (2567) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้ ChatGPT 4.0 ของนักศึกษา ม.ธรรมศาสตร์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การรับรู้ถึงควมมีประโยชน์ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อการยอมรับการใช้ ChatGPT มากที่สุด

3. เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่เหมาะสมสำหรับห้องสมุดระดับอุดมศึกษา

การใช้งานเครื่องมือ Generative AI ทั้ง 5 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 สำหรับการวิจัยและการสืบค้นข้อมูล (Research Rabbit, SciSpace ฯลฯ) รูปแบบที่ 2 สำหรับการปรับปรุงภาษาและไวยากรณ์ (QuillBot, Grammarly) รูปแบบที่ 3 สำหรับการจัดการเอกสารอ้างอิง (Endnote) เหมาะสมมากสำหรับการให้บริการแก่ผู้ให้บริการ ส่วนรูปแบบที่ 4 Chatbots และการสร้างเนื้อหา (ChatGPT, Gemini ฯลฯ) และรูปแบบที่ 5 สำหรับสร้างสรรค์เนื้อหา (รูปภาพ วิดีโอ และเสียง) (Suno, MidJourney ฯลฯ) มีความเหมาะสมทั้งในด้านการปฏิบัติงานและการให้บริการ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ประเภทและรูปแบบของปัญญาประดิษฐ์ที่ได้จากผลการวิจัยนั้น มีความเหมาะสมกับบริบทของความเป็นห้องสมุดแล้ว กล่าวคือ ด้านการบริการจะมีเครื่องมือสำหรับการวิจัยและการสืบค้นข้อมูลไว้ช่วยเหลือเวลาค้นคว้า มีเครื่องมือช่วยด้านภาษาและไวยากรณ์สำหรับจัดทำรายงาน วิทยานิพนธ์ คหุณิพนธ์ หรืองานวิจัย อีกทั้งมีเครื่องมือสำหรับการจัดการเอกสารอ้างอิง ขณะที่ Chatbots และเครื่องมือกลุ่มสร้างสรรค์ จะช่วยบุคลากรในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บริการอีกชั้นหนึ่ง ทั้งการติดต่อ โต้ตอบ ให้ข้อมูลข่าวสาร การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ รวมทั้งช่วยในการปฏิบัติงานต่าง ๆ

งานวิจัยฉบับนี้สะท้อนให้เห็นว่า หากผู้บริหารสถาบันมีการวางแผนงบประมาณและสนับสนุนการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในห้องสมุด จะได้รับการยอมรับในระดับที่ดี บุคลากรสามารถนำเครื่องมือไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการปฏิบัติงานและการให้บริการ เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาและเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพ ทั้งยังช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์และมีความคุ้มค่าในการลงทุนของสถาบัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการใช้ประโยชน์

1. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)ควรเป็นหน่วยงานหลักในการจัดซื้อ/จัดหาเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ ที่เหมาะสมกับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เช่นเดียวกับการจัดซื้อ/จัดหาฐานข้อมูลต่าง ๆ

2. สถาบันอุดมศึกษา ควรสนับสนุนและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการนำเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ให้มากยิ่งขึ้น โดยไม่เฉพาะเจาะจงต้องเป็นห้องสมุดเท่านั้น

3. ห้องสมุด ควรจัดทำแผนงบประมาณในการ subscribe เพื่อนำมาประยุกต์ใช้งาน

4. ห้องสมุดควรนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้สนับสนุนการปฏิบัติงานและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ จัดฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพให้แก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ จัดฝึกอบรมการใช้แก่นิสิตนักศึกษา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการศึกษาค้นคว้าและสืบค้นข้อมูล ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

(2566). แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565 - 2570). <https://ai.in.th/wp-content/uploads/2022/12/20220726-AI.pdf>

ชลธิชา แสงสีดา. (2567). “AI” การปลดแอกทางนวัตกรรม เทคโนโลยีสารพัดประโยชน์และความท้าทายทางด้านจริยธรรม. <https://www.tcdcmaterial.com/th/article/technology-innovation/34501>

ณภัช เสนอฤทธิ์. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้ AI Chatbot ในการปรึกษาด้านสุขภาพจิต. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธัญญ์วีร์ รสมี. (2567). *Generative AI ประเภทต่าง ๆ*. https://race.nSTRU.ac.th/home_ex/blog/topic/show/9580

ธีรพงศ์ เสรีสำราญ. (2565). มาสร้างสรรค์บทเพลงของคุณแบบง่าย ๆ ได้ด้วย AI MUSIC GENERATOR. <https://www.beartai.com/buzz/1133523>

นพพรณ อินสกุล. (2567). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้แชท GPT 4.0 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปราโมทย์ ลือนาม. (2554). แนวความคิด และวิวัฒนาการของแบบจำลองการยอมรับการใช้เทคโนโลยี. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 9(1), 9-17.

ปรีดี นกุลสมปรารถนา. (2566). รวม *Generative AI* ทั้ง 7 หมวดหมู่สำหรับการใช้งานในยุคดิจิทัล. <https://www.popticles.com/marketing/generative-ai-category/>

ปัทมาพร สมุทรประภูต และสมพล พุ่มหว่า. (2568). ทักษะดิจิทัลและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ของพนักงานบริษัทเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการจัดการ ศึกษาค้นคว้าและกลยุทธ์ธุรกิจ*, 4(2), 106-119.

วลัยลักษณ์ คงพระจันทร์. (2566). *เข้าไปใหม่ ทำไมต้องมี? ออครหัสแผนปฏิบัติการ AI Thailand*. <https://ai.in.th/news/ai-thailand-interview-1/>

ไศกริตา วนิชวัชรกุล. (2566). *Generative AI ในอุตสาหกรรมโฆษณา: กรณีศึกษา AI-Deate ของ บริษัท Yell Advertising จำกัด*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). *สกว. ร่วมงานแถลงนโยบาย "อว. for AI" โดย "ศุภมาส"*. <https://www.facebook.com/>

ThailandScienceResearchandInnovation/posts/pfbid0L31Q6XUfGUdFzSmFidsYzbriNf9zTRMh
cYJwFGZjNZAY7Nkpf6WWRWRD6ENbg5vxl

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2567). แนวทางการประยุกต์ใช้ *Generative AI* อย่างมี

ธรรมาภิบาลสำหรับองค์กร. [https://library.ipst.ac.th/wp-](https://library.ipst.ac.th/wp-content/uploads/2024/10/GenerativeAIGovernanceGuideline_Vol1_AIGC.pdf)

[content/uploads/2024/10/GenerativeAIGovernanceGuideline_Vol1_AIGC.pdf](https://library.ipst.ac.th/wp-content/uploads/2024/10/GenerativeAIGovernanceGuideline_Vol1_AIGC.pdf)

สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2567). บริการ *Chula AIX: Generative AI*.

https://www.car.chula.ac.th/prnews_detail4.php?id=292

สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2565). รายงานการปรับปรุงกระบวนการ
จัดการหนังสือสู่ผู้ใช้บริการ (กระบวนการวิเคราะห์หมวดหมู่และการลงรายการหนังสือ).

[https://library.nida.ac.th/wp-content/uploads/2022/09/R2R-2560-2-การปรับปรุงกระบวนการ
จัดการหนังสือ.pdf](https://library.nida.ac.th/wp-content/uploads/2022/09/R2R-2560-2-การปรับปรุงกระบวนการจัดการหนังสือ.pdf)

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2568). *AI ตัวท็อปเวอร์ชันพรีเมียม พร้อมให้ใช้ ฟรี!*.

<https://www.lib.ku.ac.th/2024/article/view/621>

สุทิพย์ ประทุม. (2565). การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในยุควิถีชีวิตใหม่. *วารสารละศรี มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเทพสตรี*, 6(1), 1-18.

เสาวภา หลิมวิจิตร. (2565). การจัดการความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล: กรณีศึกษาห้องสมุด

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. *อินฟอร์เมชัน (Information)*, 29(1), 19-46.

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2567). *อัปเดต AI เพื่อสร้างทักษะการเรียนรู้และการวิจัยของตนเอง*.

<https://www.instagram.com/p/DBgZCGAJ-Ge/>

ACRL Research Planning and Review Committee. (2024). 2024 top trends in academic libraries. *College
& Research Libraries News*, 85(6), 231-246.

Akinyemi, O. (2023). Enhancing academic library service delivery using artificial intelligence (AI).

Library Philosophy and Practice (e-journal), 8042.

<https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/8042>

Ali, M. Y., Naeem, S. B., & Bhatti, R. (2024). Artificial intelligence (AI) applications and usage among
the LIS professionals of Pakistan. *Journal of Librarianship and Information Science*, 57(3).

<https://doi.org/10.1177/09610006241241306>

Bangkok Bank InnoHub. (2566). *ทำความรู้จัก Generative AI ทั้ง 5 ประเภทที่ช่วยผลิตงานสร้างสรรค์ได้
อย่างมีประสิทธิภาพ*. [https://www.bangkokbankinnohub.com/5-types-of-generative-ai-tools-to-
unlock-your-creativity/](https://www.bangkokbankinnohub.com/5-types-of-generative-ai-tools-to-unlock-your-creativity/)

- Bhui, T. (2024). Transforming libraries with artificial intelligence: A comprehensive exploration of applications and implications. *International Research Journal of Modernization in Engineering Technology and Science*, 6(3), 2444-2451.
- Chandrashekara, G. S., & Mulimani, M. (2024). The impact of artificial intelligence on library and information science (LIS) services. *International Journal of Innovative Practice and Applied Research*, 14(5), 50-56. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4856459>
- Clarivate. (2024). 60% of libraries evaluating or planning for AI integration - report. *Research Information*. <https://www.researchinformation.info/news/60-libraries-evaluating-or-planning-ai-integration-report/>
- Dixit, C et al. (2024). Role of academic libraries and information services: A study. *International Journal of Modern Achievement in Science, Engineering and Technology (IJSET)*, 1(2), 76-82. <https://doi.org/10.63053/ijset.28>
- Georgetown University Library. (2025). *AI tools for research*. Georgetown University. <https://guides.library.georgetown.edu/ai/tools>
- Harkawal, A. (2023, February 2). *Academic library: Types and functions*. Retrieved from <https://blog.harkawal.in/2023/02/02/academic-library-types-and-functions/>
- Jagannara, M. (2023). A study of the AI tools performing innovative services in academic libraries. *IJCSPUB*, 13(2), 201-205.
- Kalbande, D., Yuvaraj, M., Verma, M., A., S., Suradkar, P., & Chavan, S. (2024). Exploring the integration of artificial intelligence in academic libraries: A study on librarians' perspectives in India. *Open Information Science*, 8(1), 20240006. <https://doi.org/10.1515/opis-2024-0006>
- Lucy Jelagat Sang, & Macharia, S. (2025). Artificial intelligence (AI) for smart library systems: A focus on awareness and level of adoption in the Kenyan university libraries. *The CUEA Journal of Science*, 2(1), 1-19.
- Martin, J., & Armstrong, M. (2024). *AI developments and resources for academic librarians*. ACRL Instruction Section, Spring.
- Molaudzi, A. I., & Ngulube, P. (2025). Use of artificial intelligence innovations in public academic libraries. *IFLA Journal*, 51(3). <https://doi.org/10.1177/03400352241301780>
- Ritu. (2024). Libraries in AI era: Applications and perspectives. *Thiagarajar College of Preceptors Education Spectra*, 6(2), 45-52.

STKS. (2566). *Text-to-video AI generator*. <https://www.thailibrary.in.th/2023/03/07/text-to-video-ai-generator/>

Tandel, B. (2024). Artificial intelligence (AI) tools used in libraries. *International Journal of Research Publication and Reviews*, 5(6), 4195-4199. <https://ijrpr.com/uploads/V5ISSUE6/IJRPR30235.pdf>

Tijani, L. T., et al. (2024). Artificial intelligence in academic libraries and its impact on library services and operation. *OMANARP International Journal of Library & Information Science*, 1, 53-61.

University of South Florida Libraries. (2025). *Tools for research: AI tools and resources*. <https://guides.lib.usf.edu/c.php?g=1315087&p=9678775>

Venkatesh, A., & Davis, F. D. (1996). A model of the antecedents of perceived ease of use: Development and test. *Decision Sciences*, 27, 451-481.

Venkatesh, V., & Bala, H. (2008). Technology acceptance model 3 and a research agenda on interventions. *Decision Sciences*, 39(2), 273-315. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5915.2008.00192.x>

Venkatesh, V., & Davis, F. D. (2000). A theoretical extension of the technology acceptance model: Four longitudinal field studies. *Management Information Systems Quarterly*, 24(4), 115-139. <https://doi.org/10.2307/3250959>